

Asia: VN/34680/2022

## **Lausuntopyyntö: Oikeuslaitostyöryhmän projektiryhmän Siviiliprosessin sujuvoittaminen muistio -lentoviivästysasioiden käsittelyä koskevat ehdotukset**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Juristiliitto pitää tärkeänä, että Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 261/2004 (lentoviivästyshyvitysasetus) perustuviin hyvitysvaatimuksiin liittyvää merkittävää ruuhkautumista ja käsittelyaikojen pidentymistä ryhdytään ratkaisemaan rakenteellisesti ja oikeusvaltioperiaatteen edellyttämällä tavalla. Erityisesti Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden ruuhkautunut tilanne osoittaa selvästi, että nykyinen sääntely ja prosessuaaliset puitteet eivät vastaa asiaryhmän ominaishaasteisiin, kuten massaluonteisuuteen.

Lähtökohtaisena tavoitteena prosessien kehittämisessä tulisi olla se, että kärjäoikeus pystyisi antamaan tämänkaltaisesta riita-asiassa ratkaisunsa nopeasti. Juristiliitto katsoo, että muistiossa esitetyt kehittämis ehdotukset ovat pääosin kannatettavia ja ripeä lainsäädäntötyön käynnistäminen eri ratkaisuvaihtoehtojen toteuttamiseksi on perusteltua.

Juristiliitto katsoo, että lentohyvitykseen liittyvän riidan siirtäminen kärjäoikeuden ratkaistavaksi tulisi olla mahdollisimman helppoa. Nykymenettelyn haasteena on muun muassa asianomistajien asianosaisasemassa olevien yksityishenkilöiden epätasapaino suuren lentoyhtiön ja yksittäisen kansalaisen välillä.

Lisäksi on huomioitava, että nykymuotoisenaan lentoviivästystä koskevat jutut vievät huomattavasti resursseja myös muiden juttujen käsittelyltä. Jotta yksityishenkilöllä olisi tosiasiallinen mahdollisuus saada asiansa käsiteltyä oikeudessa kohtuullisessa ajassa asiassa kuin asiassa, tulee prosessioikeudellisten normistojen olla mahdollisimman joustavia siten, että laadultaan erilaiset asiat voitaisiin käsitellä niille tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kuten muistiossakin on todettu, katsoo Juristiliitto potentiaalisesti ratkaisuksi muissa maissa tarkoituksenmukaiseksi katsottujen menettelyjen hyödyntämistä myös Suomessa. Muista maista erityisesti Ruotsin mallin tarkempi selvittäminen voisi olla tarkoituksenmukaisinta Suomen ja Ruotsin prosessilainsäädäntöjen yhdenmukaisuuksien vuoksi. Lisäksi Tanskan esimerkit tietynlaisesta palvelumuotoilusta ja asiakaslähtöisyydestä vaikuttavat perustelluilta. Lisäksi Tanskan malli vaikuttaa nopeimmin toteutettavissa olevalta. Juristiliitto kehottaakin hyödyntämään näitä periaatteita laajemminkin ylipäättään oikeusprosesseja kehittäessä. Juristiliitto katsoo, että vaikka prosessin helppous voisi nostaa juttumääriä, ei se saa kuitenkaan olla peruste muutosten tekemättä jättämiselle.

Juristiliitto kannattaa lentoviivästyistä koskevien asioiden valmistelua ja ratkaisemista kirjallisessa menettelyssä. Juristiliiton käsityksen mukaan suurin osa lentokorvausasioiden riitakysymyksistä koskee poikkeuksellisten olosuhteiden tulkintaa tai vastuuta koskevia kysymyksiä, jotka ovat tosiasiallisesti pitkälti ratkaistavissa kirjallisessa menettelyssä. Lisäksi tässä yhteydessä olisi hyvä laajentaa mahdollisuutta hyödyntää todisteena yksityisluonteisia kirjallisia kertomuksia. Esimerkiksi muistiossa esitetty lentomekaanikon teknisiä seikkoja koskeva kertomus on juuri sellainen, joka tulisi olla hyödynnettävissä tulevaisuudessa myös kirjallisesti. Juristiliitto kuitenkin katsoo, että kirjallisena todisteena ei tule kuitenkaan hyväksyä sellaisia kertomuksia, joissa on kyse uskottavuuden arvioinnista. Lisäksi kirjallisten kertomusten täydentämiseen uusilla kirjallisilla kysymyksillä tulee suhtautua jossain määrin varovaisesti. Tällöin helpompaa on usein asian vieminen nopealla tahdilla istuntoon.

Juristiliitto kehottaa myös selvittämään mahdollisuuksia siirtää lentoviivästysasioita muuhun tuomioistuimeen kuin siihen, jossa asia on pantu vireille. Asioiden siirtäminen ei kuitenkaan ratkaise todellista ongelmaa, vaan toimii ainoastaan hetkellisenä apuna tilanteen helpottamiseksi. Ensisijaisesti kehityksen lähtökohtana tulee kuitenkin olla prosessinormien tarkastelu. Siirtämisen tulisi koskea lähtökohtaisesti vain kirjallisesti käsiteltäviä asioita tai niitä asioita, joissa asianosaiset suostuvat siirtoon. Vaihtoehtoisena ratkaisuna tähän voisi olla suullista käsittelyä vaativien asioiden siirtäminen kantajan kotipaikkakunnan kärjäoikeuteen. Käsittelypaikan siirtäminen ei kuitenkaan saa hankaloittaa yksityishenkilöiden mahdollisuutta osallistua asiansa käsittelyyn. Lisäksi siirtämisellä ei saa heikentää kantajan kielellisiä oikeuksia. Koska juttumäärien lasku ei kuitenkaan ole lähiaikoina odotettavissa, tulevat jutut Helsinki-Vantaan sijainnin vuoksi keskittymään Itä-Uudenmaan kärjäoikeuteen. Tästä syystä onkin tarkoituksenmukaista turvata Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden resurssit ennen muutosten voimaansaattamista.

Juristiliitto suhtautuu jossain määrin kriittisesti oikeudenkäyntikulujen rajoittamiseen. Vaikka oikeudenkäyntikulujen rajoittaminen voi parantaa yksityishenkilön mahdollisuutta saattaa asiansa kärjäoikeuden käsiteltäväksi, voi liian alhainen oikeudenkäyntikuluriski puolestaan madaltaa lentoyhtiöiden halua riitauttaa korvausvaatimukset. Lisäksi oikeudenkäyntikulujen rajoittaminen voi todellisuudessa pahimmillaan johtaa oikeusturvan heikentämiseen, kuten 2010-luvulla toteutetussa turvapaikka-asioiden oikeudenkäyntikulu-uudistuksessa tapahtui. Mikäli kuluja rajoitetaan tai ne sidotaan kiinteisiin taksoihin, sääntelyyn tulee sisällyttää vähintään poikkeustapauksiin soveltuvat poikkeussäännökset.

Lisäksi Juristiliitto on epäileväinen tekoälyn hyödyntämisen tosiasiallisiin mahdollisuuksiin. Mahdollisuus hyödyntää tekoälyä käsillä olevassa tapauksessa on toki toivottavaa, mutta huomioon tulee ottaa oikeushallinnon tietojärjestelmäkehityksen haasteet. Juristiliitto suhtautuu kriittisesti siihen, onko tästä saatavilla ainakaan nopealla aikataululla toimivaa apua.

Juristiliitto kehottaa myös harkitsemaan muita vaihtoehtoisia keinoja avoimella mielellä. Esimerkiksi kuluttajariitalautakunnan ratkaisujen täytäntöönpanokelpoisuus voisi ratkaista sitä haastetta, etteivät lentoyhtiöt ole halukkaita noudattamaan lautakunnan päätöksiä, vaan jutut siirtyvät käräjäoikeuksiin. Lisäksi haasteeksi voivat muodostuvat KRIL:n pidentyneet käsittelyajat, jotka käytännössä pidentävät asian kokonaiskäsittelyaikoja.

Tuomainen Jenni  
Juristiliitto - Juristförbundet ry